

The Holy See

KATEHEZA PAPE FRANJE

NA OPĆOJ AUDIJENCIJI

Srijeda, 25. svibnja 2022.

[Multimedia]

Draga braćo i sestre, dobar dan!

U našem razmišljanju o starosti – nastavljamo razmišljati o starosti – danas se susrećemo s Knjigom Propovjednika, još jednim draguljem ugrađenim u Bibliju. Kad je se prvi puta čita ova nas se kratka knjiga duboko dojmi i ostavi zbunjenima zbog poznatog refrena: „Sve je ispraznost“, sve je ispraznost: refren koji se opetovano ponavlja; sve je ispraznost; sve je „magla“, sve je „dim“, sve je „praznina“. Iznenadujuće je te riječi, koje dovode u pitanje smisao postojanja, pronaći u Svetom pismu. Propovjednikova stalna oscilacija između smisla i besmisla zapravo je *ironičan prikaz spoznaje života koja se odvaja od strasti za pravdom*, čiji je jamac Božji sud. A zaključak knjige pokazuje izlaz iz te kušnje: „Boj se Boga, izvršuj njegove zapovijedi, jer – to je sav čovjek“ (12, 13). To je savjet za rješavanje toga problema.

Suočeni sa stvarnošću koja, u određenim trenucima, kao da u sebi obuhvaća sve suprotnosti, kojima međutim namjenjuje isti svršetak i sudbinu, a to je da skončavaju u ništavilu, put ravnodušnosti može se i nama samima činiti jedinim lijekom za bolnu razočaranost. U nama se javljaju ovakva pitanja: „Jesu li naši naponi možda promijenili svijet? Je li itko sposoban utvrditi razliku između ispravnog i pogrešnog?“ Čini se da je sve to beskorisno: čemu onda toliki trud i napor!?

To je svojevrsna negativna intuicija koja se može javiti u bilo kojoj životnoj dobi, ali nema sumnje da starost gotovo neizbježno sa sobom nosi razbijanje iluzija. U starosti dolazi do razbijanja iluzija. Stoga je *otpor starosti prema demoralizirajućim učincima ovog razbijanja iluzija* presudan: ako

starije osobe, koje su se već svega nagledale, sačuvaju netaknutom *veliku ljubav prema pravdi*, tada ima *nade za ljubav*, pa tako i za vjeru. Za suvremeni je svijet postao ključan prolazak kroz ovu krizu, zdravstvenu krizu. Zašto? Zato što kultura koja si uzima za pravo sve mjeriti i manipulirati svime, na kraju također stvara kolektivnu demoralizaciju smisla, demoralizaciju ljubavi, pa i demoralizaciju dobra.

Ova nam demoralizacija oduzima želju za djelovanjem. Tobožnja „istina“, koja se ograničava na to da registrira svijet, registrira također njegovu ravnodušnost prema suprotnostima i predaje ih, bez iskupljenja, rijeci vremena i sudbini ništavila. U tom svom obliku – zaogrnuo znanstvenošću, ali i vrlo bezosjećajno i vrlo amoralno – moderno traganje za istinom bilo je u napasti potpuno se oprostiti od strasti za pravdom. Ne vjeruje više u svoje određenje, svoje obećanje, svoje iskupljenje.

Za našu modernu kulturu, koja bi htjela praktički sve poznavati do u tančine, pojava ove nove *cinične rasudbe* – kao najviša spoznaja i neodgovornost – vrlo je tvrda reakcija. Naime, spoznaja koja nas izuzima od moralnosti isprva se čini izvorom slobode, snage, ali ubrzo se pretvara u *paralizu duše*.

Propovjednik, svojom ironijom, već razotkriva ovu fatalnu napast svemoći znanja – „delirija sveznanja“ – koji rađa nemoć volje. Monasi najstarije kršćanske tradicije jasno su identificirali tu bolest duše, koja iznenada otkriva ispraznost znanja bez vjere i morala, iluziju istine bez pravde. Zvali su to „acedija“. To je napast kojoj nitko ne može pobjeći pa ni stariji, to je napast svijetu. To nije samo lijenost, ne, to je nešto više. Nije to samo ni depresija, ne. Acedija je, radije, prepuštanje spoznaji svijeta u kojoj više nema velike ljubavi prema pravdi i posljedičnim djelovanjem.

Praznina smisla i snage otvorena ovom spoznajom, koja odbacuje svaku etičku odgovornost i svaku naklonost prema pravom dobru, nije bezazlena. Ne samo da oduzima snagu želji za dobrom, nego ima za posljedicu to da *otvara vrata agresivnosti sila zla*. To su sile pomahnitalog razuma, ciničnog zbog neukrotive ideologije. Uza sav naš napredak i dobrobit, uistinu smo postali „društvo umornosti“. Mislite malo na to: mi smo društvo umornosti! Morali smo stvoriti opće blagostanje i toleriramo znanstveno selektivno tržište zdravlja. Morali smo postaviti nepremostivu granicu miru i gledamo kako se jedan za drugim nižu nemilosrdni ratovi protiv bespomoćnih ljudi. Znanost napreduje, naravno, i to je dobro. Ali, životna mudrost nešto je sasvim drugo, i čini se da je u zastoju.

Konačno, ovaj neafektivan i neodgovoran razum oduzima također smisao i snagu spoznaji istine. Nije slučajno što je naše doba vrijeme lažnih vijesti (*fake news*), kolektivnih praznovjerja i pseudoznanstvenih istina. Zanimljivo: u toj kulturi znanja, poznavanja svega, pa i preciznosti znanja, uzele su maha tolike vradžbine, ali učene vradžbine. To je stanovito „učeno“ vračarstvo, ali koje te vodi do praznovjernog života: s jedne strane zato da se umom uđe u poznavanje stvari u njihovoj srži; a s druge, duša koja treba nešto drugo i kreće putom praznovjerâ te na kraju

završava u vradžbinama. Starost može naučiti od Propovjednikove ironične mudrosti umijeće iznošenja na vidjelo prevare skrivene u deliriju istine uma lišene naklonosti prema pravdi. Stariji, *bogati mudrošću i urešeni humorom*, mladima čine toliko dobra! Spašavaju ih od napasti poznavanja svijeta koji je otužan i lišen mudrosti života. Te starije osobe vraćaju mlade na Isusovo obećanje: „Blago gladnima i žednima pravednosti, oni će se nasititi“ (Mt 5, 6). Oni će biti ti koji će sijati glad i žeđ za pravednošću u mladima. Samo hrabro, svi mi stariji: samo hrabro i naprijed! Mi imamo vrlo veliko poslanje u svijetu. Ali, lijepo molim, ne treba tražiti utočište u tom pomalo nekonkretnom, nestvarnom idealizmu bez korijena – recimo to jasno i glasno: u vradžbinama života.

Apel Svetoga Oca

Srce mi je slomljeno zbog pokolja u osnovnoj školi u Teksasu. Molim za ubijenu djecu i odrasle kao i za njihove obitelji. Vrijeme je da se kaže „dosta je“ bezobzirnoj trgovini oružjem. Svi se založimo kako se takve tragedije ne bi više događale.
